

In het kader van de geplande ontwikkeling van het park Neerland aan de Doornstraat te Wilrijk (prov. Antwerpen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 2 tot 4 juli 2012 een archeologische opgraving in de vorm van een werfbegeleiding uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was Grontmij nv dat als studiebureau optrad voor de bouwheer AG Stadsplanning Antwerpen. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de bijzondere voorschriften opgesteld door Onroerend Erfgoed, dat op basis van een positieve prospectie in maart 2012 door Monument Vandekerckhove nv een verdere opgraving oplegde.

Het onderzoek bestond erin om enerzijds drie kijkvensters aan te leggen en anderzijds een grotere zone integraal op te graven. De aanleg van de opgravingsvlakken werd echter bemoeilijkt door het snelstijgende grondwater en recente verstoringen door graafwerken binnen het onderzoeksgebied. De resultaten van de begeleiding konden de verwachtingen die de prospectie opriep niet inlossen.

BASISRAPPORT

ARCHEOLOGISCHE OPGRAVING

WILRIJK DOORNSTRAAT (prov. ANTWERPEN)

BASISRAPPORT

Monument
Vandekerckhove

Auteurs: Marie Lefere, Bert MESTDAGH
Redactie: Raf TROMMELMANS, Bert ACKE

Monument Vandekerckhove nv
Oostrozebekestraat 54
8770 INGELMUNSTER

Afdeling Archeologie
Rapport 2013/07

Figuur op schutblad: Algemeen zicht op het onderzoeksterrein in zone I.

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS

Opgaving ☒	Prospectie ☐
Vergunningsnummer: 2012/256	
Datum aanvraag: 08/06/2012	
Naam aanvrager: MESTDAGH Bert	
Naam site: Wilrijk, Doornstraat	
Naam aanvrager metaaldetectie: MESTDAGH Bert	
Vergunningsnummer metaaldetectie: 2012/256 (2)	

Opdrachtgever:	Grontmij nv Stationsstraat 51 2800 Mechelen
Uitvoerder:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Bevoegde Vlaamse overheid:	Leendert van der Meij (erfgoedconsulent Onroerend Erfgoed Antwerpen)
Bevoegde Intergemeentelijke Archeologische Dienst:	Anne Schryvers en Karen Minsaer (Stad Antwerpen dienst archeologie)
Projectleider:	Raf Trommelmans
Leidinggevend archeoloog:	Bert Mestdagh
Archeologisch team:	Nathalie Baeyens, Marie Lefere
Plannen:	Tina Bruyninckx
Conservatie:	/
Materiaaltekeningen:	/
Start veldwerk:	02/07/2012
Einde veldwerk:	04/07/2012
Wetenschappelijke begeleiding:	Anne Schryvers en Karen Minsaer (Stad Antwerpen dienst archeologie)
Projectcode:	WID0012
Provincie:	Antwerpen
Gemeente:	Antwerpen
Deelgemeente:	Wilrijk
Plaats:	Doornstraat 290, 2610 Antwerpen
ambertcoördinaten:	X: 151481, Y: 205730; X: 151998, Y: 205529 en X: 152005, Y: 205306; X: 151771, Y: 205291
Kadastrale gegevens:	Wilrijk Afdeling 44, Sectie D, Percelen 375F, 404B en 406A
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Beheer vondsten:	Dienst AG Stadsplanning Francis Wellesplein 1 2018 Antwerpen
Titel:	Archeologische opgraving Wylrijk Doornstraat (prov. Antwerpen). Basisrapport.
Rapportnummer:	2013/07
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

1. INHOUDSTAFEL

0. ADMINISTRATIEVE GEGEVENS.....	2
1. INHOUDSTAFEL	3
2. INLEIDING	5
3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	7
3.1. GEOGRAFISCHE EN TOPOGRAFISCHE SITUERING.....	7
3.2. GEOLOGISCHE EN BODEMKUNDIGE SITUERING	8
4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS.....	9
4.1. WILRIJK	9
4.1.1. Historische informatie	9
4.1.2. Archeologische informatie	10
4.2. PARK NEERLAND (DOORNSTRAAT)	13
4.2.1. Historische informatie	13
4.2.2. Archeologische informatie	14
5. ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK.....	17
6. ONDERZOEKSMETHODE.....	19
6.1. ALGEMEEN.....	19
6.2. BESCHRIJVING	20
6.2.1. Veldwerk.....	20
6.2.2. Vondstverwerking en rapportage.....	21
6.3. OPMERKING.....	22
7. BESCHRIJVING VAN DE AANGETROFFEN SPOREN, STRUCTUREN EN VONDSTEN	25
7.1. STRATIGRAFIE.....	25
7.1.1. Profiel 1	25
7.1.2. Profiel 2	25
7.1.3. Profiel 3	27
7.1.4. Profiel 4	27
7.1.5. Profiel 5	27
7.1.6. Profiel 6	28
7.1.7. Profielen 7 en 8.....	28
7.1.8. Profiel 9	29
7.2. ANALYSE VAN DE AANGETROFFEN SPOREN EN STRUCTUREN	30
7.2.1. Lichtgrijze blauwe sporen.....	30
7.2.2. Donker groenig blauwig grijze sporen.....	30
7.2.3. Donker grijsig bruine sporen.....	33
7.2.4. Licht wittig grijzige sporen.....	33

8. BASISANALYSE VAN DE VONDSTEN	37
9. DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS	39
10. SYNTHESE.....	41
11. SAMENVATTING EN AANBEVELINGEN	43
12. LITERATUUR	45
13. BIJLAGEN	47

2. INLEIDING

In het kader van de geplande ontwikkeling van het park Neerland aan de Doornstraat te Wilrijk (prov. Antwerpen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 2 tot 4 juli 2012 een archeologische opgraving in de vorm van een werfbegeleiding uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was Grontmij nv dat als studiebureau optrad voor de bouwheer AG Stadsplanning Antwerpen. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de bijzondere voorschriften opgesteld door Onroerend Erfgoed, dat op basis van een positieve prospectie in maart 2012 door Monument Vandekerckhove nv een verdere opgraving oplegde.

Het onderzoek gebeurde in het kader van het 'archeologiedecreet' (decreet van het Vlaams Parlement 30 juni 1993, houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, inclusief de latere wijzigingen) en het uitvoeringsbesluit van de Vlaamse Regering van 20 april 1994. De eigenaar en gebruiker van gronden waarop archeologische waarden zich bevinden, zijn verplicht deze waarden te behoeden en te beschermen voor beschadiging en vernieling. Dit kan door behoud *in situ*, als de waarden ingepast kunnen worden in de plannen, of *ex situ*, wanneer de waarden onomkeerbaar vernietigd worden.

In dit basisrapport worden de resultaten van het archeologisch onderzoek voorgesteld. In enkele inleidende hoofdstukken worden de geografische, bodemkundige, historische en archeologische situering van het terrein toegelicht, alsook de gebruikte methodologie bij het onderzoek. Vervolgens worden de resultaten besproken en wordt een interpretatie gegeven aan de aangetroffen sporen en vondsten. Als besluit volgt een synthese van de resultaten met aanbevelingen voor eventueel verdere onderzoeksdaden. Het geheel wordt verduidelijkt door middel van kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen. Bij het rapport hoort een DVD met daarop alle foto's, de plannen, de veldtekeningen, de inventarissen en de digitale versie van deze tekst.

Langs deze weg wordt eveneens dank betuigd aan volgende personen en instanties die zorgden voor een aangename samenwerking en bijdroegen tot het vlotte verloop van het onderzoek: Manu Versluys en collega's (Grontmij nv), Nicolas Cleeremans (Projectleider AG STAN), Anne Schryvers en Femke Martens (Stad Antwerpen dienst archeologie), Leendert van der Meij (erfgoedconsulent Onroerend Erfgoed), SOGA nv en Hepaco nv.

3. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

3.1. Geografische en topografische situering¹

De gemeente Antwerpen ligt in het arrondissement Antwerpen in het noordwesten van de provincie Antwerpen en bestaat uit de stad Antwerpen, de polderenclave Lillo, de dorpen Berendrecht en Zandvliet en de deelgemeenten Berchem, Borgerhout, Deurne, Ekeren, Hoboken, Merksem en Wilrijk. Het onderzoeksgebied bevindt zich in Wilrijk, een deelgemeente ten zuiden van Antwerpen.

Het projectgebied strekt zich uit ten zuiden van het centrum van Wilrijk, aan de Doornstraat 290. In het noorden wordt de site begrensd door de Krijgslaan en in het oosten door de Doornstraat. Ten zuidoosten ligt de Kleine Doornstraat. In het zuiden bevinden zich de Laaglandweg en Planetariumlaan. In het westen wordt het plangebied afgesloten door de Kernenergiestraat. Het terrein wordt doorkruist door de Gallaitlaan (zie figuur 2).

Voor de opgraving/werfbegeleiding werden door Onroerend Erfgoed 2 zones geselecteerd. Het gaat enerzijds om zone 5 uit het vooronderzoek en anderzijds zones 2 en 3, waarin 3 kijkvensters moesten aangelegd worden.

Figuur 2: Situering van Park Neerland te Wilrijk (Antwerpen) (© AGENTSCHAP VOOR GEOGRAFISCHE INFORMATIE 2012a).

---

¹ Grotendeels overgenomen uit: Van Heymbeeck 2012, p. 7.

3.2. Geologische en bodemkundige situering²

Fysisch-geografisch behoort Wilrijk tot zandlemig Vlaanderen. Op de topografische bodemkaart (zie figuur 3) ligt de onderzochte zone op de grens van de niet gekarteerde bodems en:

- een natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Lhc) (zalmrode kleur)
- en een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Ldcz) (donkergele kleur).

Het onderzoeksgebied is gelegen op een hoogte tussen +12,26m en +15,35m TA.

Figuur 3: Bodemkaart met zicht op het plangebied (© AGENTSCHAP VOOR GEOGRAFISCHE INFORMATIE 2012b).

---

² Grotendeels overgenomen uit: Van Heymbeeck 2012, p. 8.

4. HISTORISCHE EN ARCHEOLOGISCHE VOORKENNIS³

4.1. Wilrijk

4.1.1. Historische informatie

Over de vroegste bewoning van Wilrijk is weinig met zekerheid geweten. De oudste sporen zouden teruggaan tot de vroege ijzertijd (zie ook verder, 4.1.2. Archeologische informatie). Een mogelijke aanwijzing voor een nederzetting in de Gallo-Romeinse tijd is de naam Wilrijk zelf die afgeleid zou zijn van het Latijnse “*villariacum*” of “afhankelijkheid van een villa”. Wilrijk zou aldus ontstaan zijn als *villarisdomein* uit een oudere en belangrijke villanederzetting in de omgeving (mogelijk de villanederzettingen Rumst of Kontich). De karakteristieke driehoekige “bist”, het middelpunt van Wilrijk-centrum, en vermoedelijk ook de toponiemen Middelheim en Schoonsel kunnen anderzijds verwijzen naar de Frankisch-Merovingische kolonisatieperiode.

In 1003 wordt in een akte waar de bezittingen van de Gentse Sint-Baafsabdij worden opgesomd, de naam “uulrika” vermeld. Vanaf de 12de tot de 16de eeuw zijn de hertogen van Brabant de heren van Wilrijk.

Van de 16de tot de 18de eeuw is de heerlijkheid in handen van de stad Antwerpen. In 1509 wordt de heerlijkheid door de hertogen van Brabant aan de stad Antwerpen overgedragen. In 1589 wordt het dorp platgebrand door soldaten uit Bergen-op-Zoom. Na een korte periode (1613-1620) onder drossaard-generaal Jan van Nevele, komt Wilrijk in 1626 terug in het bezit van de stad. In 1745 wordt de heerlijkheid verkocht aan de familie Van Schorel, de laatste heren van Wilrijk. In 1794 wordt Wilrijk een randgemeente van de gemeente Antwerpen.

In de 19de eeuw blijft Wilrijk een onafhankelijke gemeente. In 1830 vinden er gevechten plaats tussen Hollandse troepen en Belgische patriotten.

In de 20ste eeuw wordt het grondgebied Wilrijk getroffen door inslaande V-bommen (1944-1945). Op 1 januari 1983 fusioneert Wilrijk met zeven andere gemeenten tot Groot-Antwerpen.

---

³ Integraal overgenomen uit: Van Heymbeeck 2012, pp. 9-15.

Hoe de nederzetting er vanaf de vroege ijzertijd tot de middeleeuwen uit ziet, is niet gekend. Er bestaan vermoedens dat Wilrijk een landelijk uitzicht had en bestond uit lintbebouwing met akkerland en weiland. De eeuwenoude driehoekige Bist vormde het centrum. Her en der waren er ook huizen van plaisantie⁴ met hun parken. Dit landelijk karakter werd zeer lang behouden, alhoewel in 1763 het “agrarisch wegenpatroon” wordt doorsneden door de aanleg van de Boomsesteenweg, een belangrijke verbinding tussen Antwerpen en Brussel.

In de tweede helft van de 19de eeuw wijzigt het uitzicht van Wilrijk grondig door de bouw van de fortengordel rond Antwerpen, de aanleg van grote verbindingswegen tussen de forten en de bouw van betonnen schansen. Op Wilrijks grondgebied liggen de forten 6 en 7 (zie ook verder 4.2. Park Neerland) en de schansen 11 en 16.

In de tweede helft van de 20ste eeuw lagen de laatst bewaarde resten van de agrarische activiteit voornamelijk in het zuiden van de gemeente, in de wijken Neerland en Groenenhoek met als as de Boomsesteenweg. Vanaf de jaren 1960 worden deze groene zones eveneens stilaan ingenomen door nieuwe woonwijken en het industriepark. Thans zijn de belangrijkste woonkernen Wilrijk-centrum en de wijken Valaar, Neerland (zie ook verder, 4.2. Park Neerland) en Oosterveld-Elsdonk.

4.1.2. Archeologische informatie

Er werd in Wilrijk op 12 locaties archeologisch onderzoek uitgevoerd, gaande van het begin van de 20ste eeuw tot en met 2011. Deze archeologische prospecties en opgravingen konden een inzicht bieden in de ontwikkeling van Wilrijk.

Een bewerkte vuursteen uit het mesolithicum (9600-6000 v. Chr.) of uit het neolithicum (6000/5250 – 2100/2000 v. Chr.) werd tijdens een veldprospectie gevonden door A. De Loë en E. Bernays in Wilrijk 2 (tussen kasteel Hof Ter Beke en de Grote Struisbeek). Wanneer deze prospectie gebeurde, wordt niet meegedeeld op de Centraal Archeologische Inventaris (CAI).

In 1987 werd er een vondstenconcentratie uit het mesolithicum en het neolithicum gevonden in Wilrijk 1. Het vondstenmateriaal uit het mesolithicum hield in: Tardenoisspits, microklingen, segment, driehoek, trapezia in silex en

---

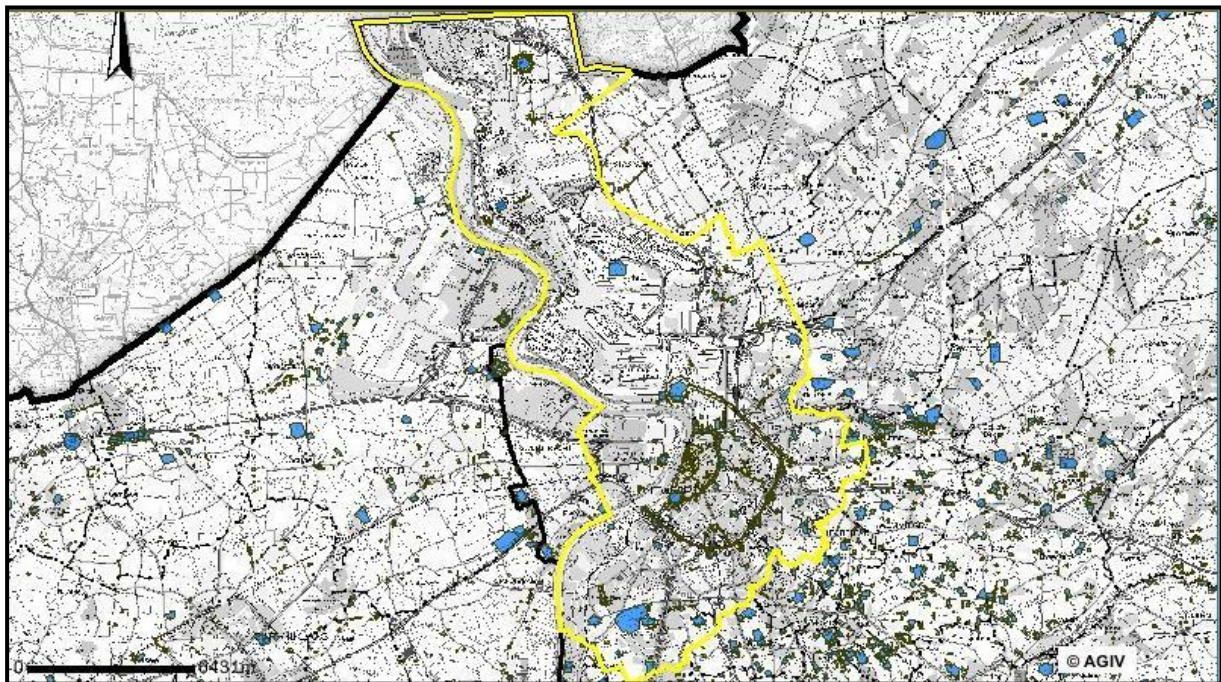
⁴ Speelhuizen met kasteelallures. Deze omgrachte lusthoven vormden een statussymbool van de stadsaristocratie die zich een tweede verblijf verschafte in de groene zone rondom de stad. De eigenaars van deze kasteeltjes waren tot in het begin van de twintigste eeuw vooraanstaande Antwerpse families.

Wommersomkwartsiet. Het vondstenspectrum uit het neolithicum bestond uit: schrabbers, pijlpunten, stekers, boor, kernen en debitagemateriaal.

In de Pater De Dekenstraat in 1973 en van 1981 tot 1983 werden door AVRA één pijlpunt met steel en weerhaakjes uit het neolithicum gevonden, evenals grondsporen met aardewerk in zes mogelijke vlakgraven en twee afvalkuilen uit de vroege ijzertijd (800-500 v. Chr.).

In 1991 en 1995 werden er tijdens een archeologische opgraving in de Vuurmolenstraat o.l.v. Veeckman drie vlakgraven uit de vroege ijzertijd gevonden. In 1996 en 1997 werden in Hemiksem tijdens een prospectie een neolithische pijlpunt, een vijftiental handgevormde aardewerkfragmenten uit de ijzertijd (800-58/57 v. Chr.) en een aantal Gallo-Romeinse scherven gevonden.

In 2007 werd er door de Stad Antwerpen een onderzoek uitgevoerd op de Bist. Er werd Gallo-Romeins aardewerk gevonden dat dateerde uit de 2de en 3de eeuw n. Chr.

Figuur 4: Historische en archeologische waarden in Antwerpen en omgeving op de CAI. Wilrijk bevindt zich in het zuiden van de geelomrande zone.

Sporen van menselijke occupatie tijdens de middeleeuwen werden ook aangetroffen. In 2007 vond de archeologische dienst van de Stad Antwerpen op de Bist (zie eerder) een waterput en een brede greppel uit de late middeleeuwen. Tevens werden de funderingen van de Heilige Kruis- en Bloedkapel gevonden. Deze kapel wordt in de 16de eeuw gedateerd. Uit deze periode dateert ook een 16de-eeuwse poel die in de 19de eeuw werd opgeschoond.

Daarnaast werd er tijdens een werfcontrole op de verkaveling Koornbloem tussen de Legerstraat en Koornbloemstraat door AVRA een paalkuil en een handgevormde losse scherf gevonden. Uit welke periode dit spoor en deze vondst dateren of wanneer ze werden gevonden werd niet in de Centraal Archeologische Inventaris meegedeeld.

Volgens de onderzoeksbalans werden er ook drie proefsleuvenonderzoeken in Wilrijk verricht. Deze worden nog niet vermeld in de Centraal Archeologische Inventaris. De stadsarcheologische dienst van Antwerpen deed in 2010 een proefsleuvenonderzoek aan de site Sint-Bavo te Wilrijk (A301). In datzelfde jaar verrichtte Archaeological Solutions een onderzoek op de gronden van Ikea (Fase 1). Antea nv voerde in 2011 de tweede fase van dit onderzoek uit.

4.2. Park Neerland (Doornstraat)

4.2.1. Historische informatie

Het Park Neerland is gelegen aan de Doornstraat in de wijk Neerland in Wilrijk. Over het huidige park is historisch weinig geweten, maar waarschijnlijk is het organisch gegroeid.

Op de kaart van Ferraris (zie figuur 5) uit 1771-1778 is de wijk “Nerlandt” te onderscheiden. Vanuit “Nerlandt” lopen er twee wegen, de huidige Doornstraat (al gekend vanaf 1374) en de Gallaitlaan, naar Wilrijk centrum. Ook de te onderzoeken zone kan duidelijk herkend worden. Ze wordt gekenmerkt door een lappendeken van landbouwpercelen, van elkaar gescheiden door grachten.

In de 20ste eeuw krijgt het landelijke Wilrijk een deels residentieel karakter en een reeks afzonderlijke woonkernen. De landbouwpercelen worden ingenomen door woonwijken en industrieparken (zie ook 4.1. Wilrijk). In Neerland komt er voornamelijk industrie bij. Ten oosten van het industriepark wordt in 1957 de motelwijk "Eden" aangelegd.

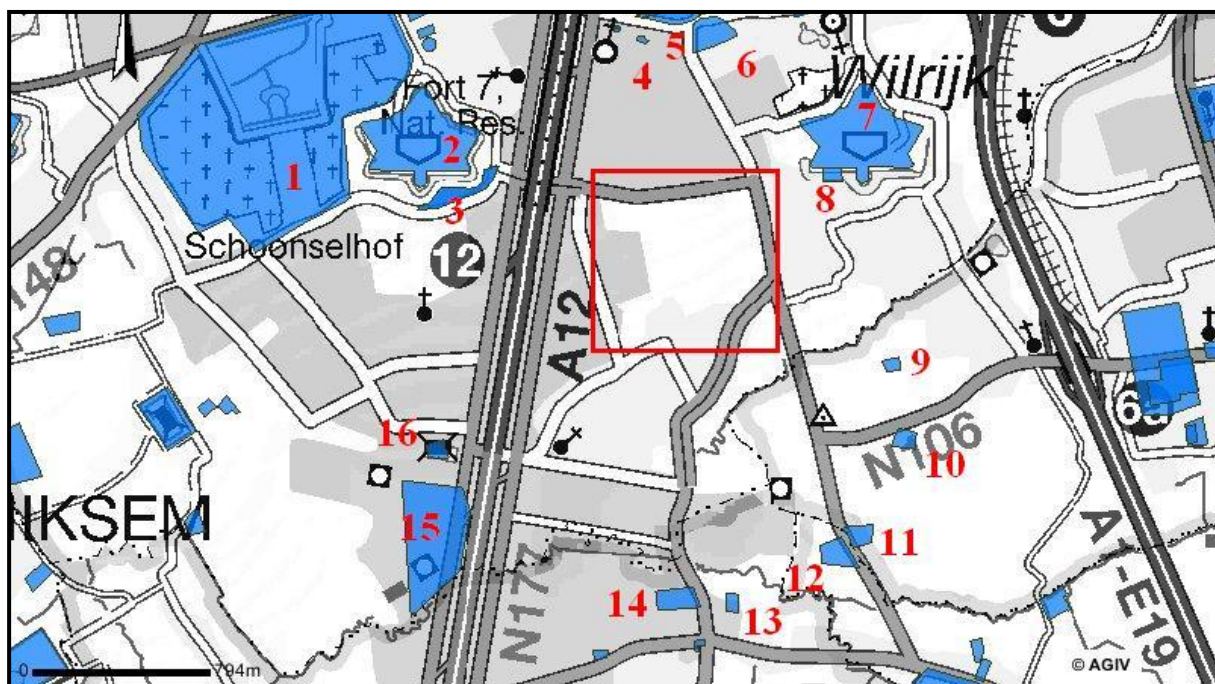
Figuur 5: Aanduiding van het onderzoeksterrein (rode kader) in Wilrijk op de Ferrariskaart.

4.2.2. Archeologische informatie

Rond het te onderzoeken gebied worden volgende historische en archeologische locaties op de Centraal Archeologische Inventaris aangeduid (zie figuur 6):

1. Schoonselhof: alleenstaande hoeve voor de eerste maal vermeld in het begin van de 14de eeuw.
2. Fort 7 van de fortengordel rond Antwerpen (zie ook 4.1. Wilrijk).
3. Lievevrouwkensbos: hier werd een losse vondst uit de ijzertijd gedaan.
4. Pater de Dekenstraat I (zie ook 4.1. Wilrijk).
5. De Bist (zie ook 4.1. Wilrijk).
6. Ieperman: alleenstaande hoeve uit de late middeleeuwen, later een hof van plaisantie.
7. Fort 6 van de fortengordel rond Antwerpen (zie ook 4.1. Wilrijk).
8. Fort 6 straat I: in 1861 werden er tijdens de bouwwerken voor Fort 6 twee boomstamwaterputten gevonden. Eén ervan bevatte enkele scherven die mogelijk Romeins zijn.
9. Hoeve ten Bosse: gelegen in Timmerdonk, in de gemeente Edegem. Het is een losstaande hoeve die al sinds 1450 gekend staat als “Goed ten Bossche”.
10. Hoeve Hazenschrans: lusthof uit de 17de eeuw gelegen in de gemeente Edegem.
11. Paddenpoelhoeve: alleenstaande hoeve uit de 18de eeuw gelegen in de gemeente Edegem.
12. Groenendaalhoeve: omwalde herenhoeve gelegen in de gemeente Kontich.
13. Buydens: site met walgracht gelegen in de gemeente Aartselaar.
14. Hof Ter Beke: alleenstaande hoeve uit de 18de eeuw gelegen in de gemeente Aartselaar.
15. Wilrijk 2 (zie ook 4.1. Wilrijk).
16. Hof Ter Beke: alleenstaande hoeve uit de late middeleeuwen, voor het eerst vermeld in 1328.

Figuur 6: Aanduiding van het onderzoeksterrein (rode kader) en de nabijgelegen historische en archeologische locaties in Wilrijk op de Centraal Archeologische Inventaris.

5. ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK⁵

In maart 2012 voerde een team van Monument Vandekerckhove nv op deze site een vooronderzoek uit in opdracht van Grontmij nv. Daarbij werd het onderzoeksterrein onderverdeeld in enerzijds 2 zones waarvan 12% archeologisch werd onderzocht door middel van proefsleuven, anderzijds werden enkele langgerekte stroken onderzocht aan de hand van telkens één proefsleuf. Het ging daarbij in totaal om 18 proefsleuven waarin sporen werden aangetroffen uit de ijzertijd, Romeinse tijd en de postmiddeleeuwen.

Het terrein werd onderverdeeld in 6 zones. In alle zones werden archeologische sporen aangetroffen met uitzondering van de proefsleuven 3 (zone 1) en 18 (zone 6). Tijdens het vooronderzoek werd duidelijk dat het volledige gebied grotendeels onverstoord bleek te zijn. Enkel in zone 2 werden drainagebuizen, waterleidingen, grondophogingen en vervuilde grond vastgesteld.

Nadelig voor de interpretatie van de grondsporen was echter de hoge grondwatertafel. Ten gevolge daarvan liepen de sleuven vrij snel onder water, waardoor de meeste sporen niet konden gecoupeerd worden.

Zone 1 bestond uit 2 proefsleuven waarin drie greppels en vier kuilen werden aangetroffen. De kuilen waren mogelijk recent terwijl de greppels waarschijnlijk te dateren waren in de postmiddeleeuwen.

In zone 2 werden 3 proefsleuven aangelegd. Tijdens het aanleggen van deze zone werd duidelijk dat deze verstoord was. Er werden enkele sporen aangetroffen, maar een onderling verband bleef onduidelijk. In 2 kuilen (S19 en S26/S27) werd mogelijk Romeins aardewerk aangetroffen. In één van de sleuven (proefsleuf 6) werd een brede gracht (S35, S36, S37) aangetroffen, mogelijk ging het hier om een perceelsgracht (die zichtbaar zou zijn op de kaart van Ferraris). De aanbevelingen voor het vervolgonderzoek richten zich bijgevolg onder meer op deze zone (het gaat om de aanleg van 3 kijkvensters).

In zone 3 werd, meer nog dan in de andere zones, het werk bemoeilijkt door wateroverlast. Een sluitende datering kon voor de sporen niet gegeven worden.

---

⁵ Van Heymbeeck 2012.

Zone 4 omvatte 4 proefsleuven. Er werden onder meer muurfunderingen aangetroffen. Het gebruik van een harde cementmortel wijst op een recente datering. Voor zone 4 was vooral proefsleuf 10 relevant, deze had een vrij grote concentratie sporen die gelijkenissen vertoonden met de sporen uit zone 5. Het ging om een viertal kuilen en een gracht.

Zone 5 (centraal in het plangebied gelegen) besloeg 5 proefsleuven waarin 6 grachten, 2 greppels, 4 niet gedefinieerde sporen en 10 paalsporen vrijgelegd werden. Eén van de grachten zou mogelijk terug zichtbaar zijn op de kaart van Ferraris of kan een enclos vormen met de nabijgelegen paalsporen. In deze zone werd een dichte sporendichtheid waargenomen. Bijgevolg wordt aangeraden om zone 5 integraal te onderzoeken samen met proefsleuf 10 uit zone 4.

In zone 6 werd één enkele proefsleuf aangelegd waarin geen sporen en/of vondsten werden aangetroffen.

Naar aanleiding van het uitgevoerde vooronderzoek werden de volgende adviezen uitgereikt, in samenspraak met Stad Antwerpen dienst archeologie:

- Aanleggen van drie kijkvensters in zone 2:
  - o Kijkvenster 1 (oppervlakte 295 m²) zou rond de sporen S18 en S19 moeten gegraven worden. Kuil S19 bevatte mogelijk een *imbrex*fragment en andere oudere structuren rond dit spoor zijn daarom niet uit te sluiten.
  - o Kijkvenster 2 (oppervlakte 205 m²) moet worden aangelegd rond de sporen S21 en S23. Het gaat om paalsporen die al dan niet tot een omheining kunnen behoren.
  - o Kijkvenster 3 (oppervlakte 175 m²) zou de zone tussen S26-S27 en S28 worden. Mogelijk zouden deze kuilen paalsporen zijn die tot een gebouw behoren.
- Integraal onderzoeken van zone 5 (plus proefsleuf 10 uit zone 4) waardoor in totaal 5700 m² binnen de advieszone valt. Er is een grote sporendichtheid in dit gebied, waarbij gebouwstructuren van een boerenerf met grachtensysteem niet uit te sluiten zijn.

6. ONDERZOEKSMETHODE

6.1. Algemeen

Naar aanleiding van het uitgevoerde proefsleuvenonderzoek in maart 2012, adviseerde Onroerend Erfgoed om een archeologische opgraving onder de vorm van werfbegeleiding uit te voeren. Er werd geopteerd voor een werfbegeleiding omwille van de beperkte oppervlakte van de uit te voeren terreinwerken. De op te graven zones werden geselecteerd op basis van het vooronderzoek, het gaat om 3 kijkvensters en 1 grotere zone (zie hoofdstuk 5).

De opgravingsvlakken in zone 2 en zone 5 werden zodanig aangelegd dat enkel wat door de opdrachtgever zal worden verstoord, werd vrijgelegd. In die mate was het te onderzoeken oppervlak kleiner dan oorspronkelijk aangenomen.

Doel van het onderzoek was het zoeken naar nederzettingssporen uit de ijzer- en Romeinse tijd en het mogelijke postmiddeleeuwse erf in zone 5. Daarbij is het belangrijk dat de aangetroffen resten kunnen worden gedateerd en geconserveerd indien nodig. Wanneer er structuren worden aangetroffen is het belangrijk om deze zo goed mogelijk te kunnen onderzoeken op vlak van typologie, datering en fasering. Daarnaast moet er ook een link met het vooronderzoek gemaakt worden.⁶

---

⁶ Voor meer details wordt verwezen naar de Bijzondere Voorwaarden, horende bij de opdracht tot archeologisch opgraving in de Doornstraat te Wilrijk, opgemaakt door Onroerend Erfgoed.

6.2. Beschrijving

6.2.1. Veldwerk

Het veldwerk gebeurde conform de Bijzondere Voorwaarden en de vigerende minimumnormen. Concreet betekende dit dat per kijkvenster gestart werd met het machinaal afgraven van de ploeglaag tot op het archeologische niveau. Dit gebeurde door middel van een graafmachine op rupsbanden met een tandenloze graafbak. De kraanman kreeg hierbij aanwijzingen van de begeleidende archeologen in verband met het juiste niveau. De opgravingsvlakken werden opgeschaafd, dit werd echter bemoeilijkt door het snelstijgende grondwater en de kwaliteit van de lokaal erg lemige moederbodem. Van elk opgravingsvlak werden overzichtfoto's genomen. Nadien kregen de individuele sporen opeenvolgende unieke nummers, waarna deze eveneens gefotografeerd en nadien beschreven werden. De opgravingsvlakken met daarop de sporen werden ingetekend op een schaal 1:50. Conform de Bijzondere Voorwaarden werd er om de 15m een bodemprofiel geplaatst, dat telkens proper afgewerkt, gefotografeerd, ingetekend (op schaal 1:20) en beschreven werd. De ingetekende sporen werden nadien gecoupeerd en geregistreerd op dezelfde manier als de profielen. Enkele sporen konden niet worden gecoupeerd omwille van de hoge grondwatertafel. De TAW-hoogtes⁷ werden ingemeten door een landmeter. De dagelijkse activiteiten werden neergeschreven in het velddagboek.

Wanneer er vondstenmateriaal werd aangetroffen, werd dit per spoor verzameld in een plastic zakje, voorzien van een vondstenkaartje waarop alle informatie met betrekking tot de vondst terug te vinden is. Ook voor eventuele puntvondsten werd deze procedure gevolgd.

---

⁷ Tweede Algemene Waterpassing (referentiehoogte ten opzichte van het gemiddeld zeeniveau bij laagtij in Oostende).

6.2.2. Vondstverwerking en rapportage

Na het veldwerk werd van start gegaan met de vondstverwerking en de rapportage volgens de vastgelegde richtlijnen. Dit hield verschillende zaken in:

- Digitaliseren van de sporenformulieren (= oplijsten van sporen) en plannen.
- Wassen, drogen, wegen, verpakken en oplijsten van de vondsten.
- Oplijsten van de plannen en coupe-/profieltekeningen.
- Basisdeterminatie van het aardewerk.
- Hernoemen en oplijsten van foto's.
- Opmaken van een rapport met de nodige bijlagen, foto's en plannen.

6.3. Opmerking

Belangrijk te vermelden is dat niet aan alle vooropgestelde eisen kon worden voldaan. Zo konden kijkvenster 3 (zie figuur 7) en de zone bij proefsleuf 17 (zie figuur 8) niet worden aangelegd, omdat deze zones al verstoord waren door eerdere graafwerken. Ondanks de communicatie omtrent het vooronderzoek en het vervolgonderzoek werden bepaalde graafwerken toch al uitgevoerd, waardoor een deel van het nog te onderzoeken terrein reeds weggegraven was. Ook een gedeelte van kijkvenster 2 kon om dezelfde reden niet worden aangelegd.

In kijkvenster 2 (zie figuur 9) kon er omwille van het snelstijgende grondwater niet geschaafd worden. Er werden in dit kijkvenster geen sporen waargenomen.

Zone 1 kon volledig worden aangelegd. Hier werden de opgravingsomstandigheden echter beïnvloed door het intense werfverkeer voorafgaand aan de opgraving (compactheid van de bodem en zichtbare wielsporen in het veld).

Figuur 7: Zicht op de locatie waar normaal het noordelijk deel van kijkvenster 2 en verderop kijkvenster 3 moest worden aangelegd.

Figuur 8: Zicht op de zone waar proefsleuf 10 uit het vooronderzoek gesitueerd was.

Figuur 9: Zicht op het onder water gelopen kijkvenster 2.

7. BESCHRIJVING VAN DE AANGETROFFEN SPOREN, STRUCTUREN EN VONDSTEN

Volgens de bijzondere voorwaarden moesten drie kijkvensters worden aangelegd en een grotere zone. Zoals eerder aangegeven (6. Onderzoeksmethode) werden enkel de delen die verstoord zouden worden bij de aanleg van het park archeologisch onderzocht. Voor situering van de zones en de sporen wordt verwezen naar de overzichtsplannen achteraan dit rapport.

7.1. Stratigrafie

De archeologische vindplaats situeerde zich in een gebied dat op de topografische kaart aangeduid werd als akkerland en weiland. Conform de bijzondere voorwaarden werd om de 15m een bodemprofiel geplaatst. In de praktijk gaat het om 6 profielen in de kijkvensters en om 3 profielen in zone 1. De bodemopbouw was in de meeste profielen gelijkaardig.

7.1.1. *Profiel 1*

Dit profiel (zie figuur 10) werd gezet in het zuiden van kijkvenster 1. Van boven naar onder toonde dit profiel een ploeglaag bestaande uit een donkerbruine lichte zandige leem, gevolgd door een ophogingslaag van licht bruinig gelige, licht zandige leem. Daaronder situeerde zich een sterk vermengde grijze licht zandige leem met gele en bruine vlekjes. Mogelijk gaat het hier om een oude ploeglaag, daarna volgde de moederbodem op een diepte van +13m TAW.

7.1.2. *Profiel 2*

Profiel 2 (zie figuur 11) kon eveneens gesitueerd worden in kijkvenster 1. De bodemopbouw was enigszins verschillend dan deze van profiel 1. Allereerst waren er twee ophogingslagen bestaande uit donker bruinige, zandige leem. Deze werden gevolgd door de ploeglaag bestaande uit donker bruinige, licht zandige leem met vrij veel organisch materiaal en bruine en grijze vlekken. Nadien volgde de moederbodem, deze bevond zich op een diepte van +13,02m TAW. Hierin is wat bioturbatie waar te nemen (zie rechtsonder op figuur 11) in de vorm van bruinig oranjig, licht zandige leem.

Figuur 10: Zicht op profiel 1 in kijkvenster 1.

Figuur 11: Zicht op profiel 2 in kijkvenster 1.

7.1.3. Profiel 3

Profiel 3 bevond zich ook in kijkvenster 1 en had een gelijkaardige bodemopbouw als profiel 2.

7.1.4. Profiel 4

Profiel 4 (zie figuur 12) was gelegen in kijkvenster 2. Bovenaan zat een ophogingslaag van donker bruinige, licht zandige leem (deze laag werd in zowat alle profielen waargenomen), gevolgd door een tweede ophogingslaag of ploeglaag bestaande uit donker grijze lichte zandige leem met ijzerconcretiespikkels, mangaanspikkels en wat bioturbatie. Nadien volgde een bruinige lichte zandige leemlaag met een weinig grijze vlekken, ijzerconcretiespikkels en mangaanspikkels. Mogelijk is dit een oude ploeglaag, gevolgd door de moederbodem op een diepte van +12,76m TAW.

7.1.5. Profiel 5

Profiel 5 bevond zich helemaal in de noordelijke wand van kijkvenster 2. De bodemopbouw was gelijkaardig als deze van profiel 4.

Figuur 12: Zicht op profiel 4 in kijkvenster 2.

7.1.6. Profiel 6

Profiel 6 (zie figuur 13) werd gezet op de zuidelijke korte wand van kijkvenster 1 en had de volgende bodemopbouw: een ploeglaag bestaande uit donker bruinige, licht zandige leem, gevolgd door een ophogingslaag van licht bruinig gelige, licht zandige leem, gevolgd door een sterk vermengde laag van grijze licht zandige leem met gele en bruine vlekjes, gevolgd door de moederbodem op een diepte van +12,68m TAW.

7.1.7. Profielen 7 en 8

Deze twee profielen (profiel 7 is zichtbaar op figuur 14) bevonden zich op de lange westelijke zijde van zone 1, gaande van noord naar zuid. De bodemopbouw ging als volgt: een ploeglaag bestaande uit donker bruinige, licht zandige leem, gevolgd door een ophogingslaag van bruinige beige, licht zandige leem, gevolgd door de moederbodem. Deze bevond zich op een diepte van +10,62m TAW.

Figuur 13: Zicht op profiel 6 in kijkvenster 1.

Figuur 14: Zicht op profiel 7 in zone 1.

7.1.8. Profiel 9

Dit profiel kon gesitueerd worden in de noordwestelijke wand van de uitbreiding bij zone 1 en had een gelijkaardige opbouw als profiel 7 en 8.

7.2. Analyse van de aangetroffen sporen en structuren

Omwille van de moeilijke leesbaarheid van de bodem werden alle bodemverkleuringen aangeduid. De sporen aangetroffen tijdens het vooronderzoek werden niet meer waargenomen, dit kan te wijten zijn aan het intense werfverkeer op de onderzochte zones. Anderzijds werden de sporen tijdens het vooronderzoek waargenomen in proefsleuven, terwijl er nu werd gewerkt in iets grotere zones wat een betere leesbaarheid van de bodem met zich meebracht. Voor de verdere bespreking werden de sporen gegroepeerd op basis van kleur en vorm.

7.2.1. *Lichtgrijze blauwe sporen.*

In kijkvenster 1 werden vijf sporen (S2, S3, S4, S7 en S8, zie figuur 15 en 16) aangetroffen met een licht grijze blauwe kleur. Deze sporen hadden gelijkaardige afmetingen in het vlak (een vierkant van ongeveer 20 x 20cm). Bij het couperen werd duidelijk dat het ging om natuurlijke sporen.

Twee sporen (S1, S10) hadden ook een licht grijze blauwe kleur, maar met beige vlekken. Mogelijk hadden deze verkleuringen te maken met de variërende grondwatertafel of bodemvervuiling.

7.2.2. *Donker groenig blauwig grijze sporen.*

Nog in kijkvenster 1 werden drie sporen aangetroffen met een donker groenig blauwig grijze kleur. Het ging enerzijds om S5 (zie figuur 17), een groot rond spoor met een diameter van ongeveer anderhalve meter. Hierin was zeer weinig ijzerconcretie terug te vinden.

S9 werd geregistreerd als een vierkant spoor Omwille van het snel stijgende grondwater kon S9 niet gecoupeerd worden.

S11 (zie figuur 18) is een langwerpig spoor dat door kijkvenster 1 loopt met een zuid-noord oriëntatie en heeft een donker blauwig grijze kleur. In het noorden van het kijkvenster was dit spoor niet meer te zien. Of het hier stopte of verstoord was, kon niet waargenomen worden door het aanwezige grondwater. Het spoor had een lengte van 8 à 9m was 1,5m breed. Het spoor werd niet gecoupeerd, maar de geringe diepte kon worden vastgesteld door een eerdere uitgraving (afkomstig uit het vooronderzoek) door de kraan in dit kijkvenster.

Figuur 15: Coupe op S4.

Figuur 16: Zicht op S2 en S3 in kijkvenster 1.

Figuur 17: Zicht op S5 in kijkvenster 1.

Figuur 18: Zicht op grachtstructuur S11 in kijkvenster 1.

7.2.3. Donker grijsig bruine sporen.

In zone 1 hadden drie sporen (S13, S14 en S16, zie figuur 19) een donker grijsig bruine kleur. Bij het couperen werd duidelijk dat het telkens gaat om restanten van de bovenliggende ploeglaag.

7.2.4. Licht wittig grijzige sporen.

Eveneens in zone 1 hadden zes sporen (S12, S15, S17, S18, S19 en S20) een licht wittig grijze kleur. Aan de hand van de vorm kon ook hier nog een opdeling gemaakt worden. S12, S19 en S20 hadden alledrie een vrij onregelmatige vorm, terwijl S15 en S17 eerder een vierkante vorm hadden. Ook na het couperen kon deze opdeling behouden worden. S18 werd niet gecoupeerd, aangezien niet het volledige spoor in het opgravingsvlak zichtbaar was. S15 en S17 (zie figuren 20 en 21) hadden beide een vierkante vorm van ongeveer 30 x 30cm. In coupe waren de sporen nog nauwelijks te onderscheiden van de moederbodem.

De overige sporen (S12, S19 en S20) hadden een eerder onregelmatige vorm (zie figuur 22). Net zoals S15 en S17 waren deze sporen nog nauwelijks te onderscheiden van de moederbodem na het couperen (zie figuur 23).

Figuur 19: Zicht op S13 en S14 in zone 1.

Figuur 20: Coupe op S17.

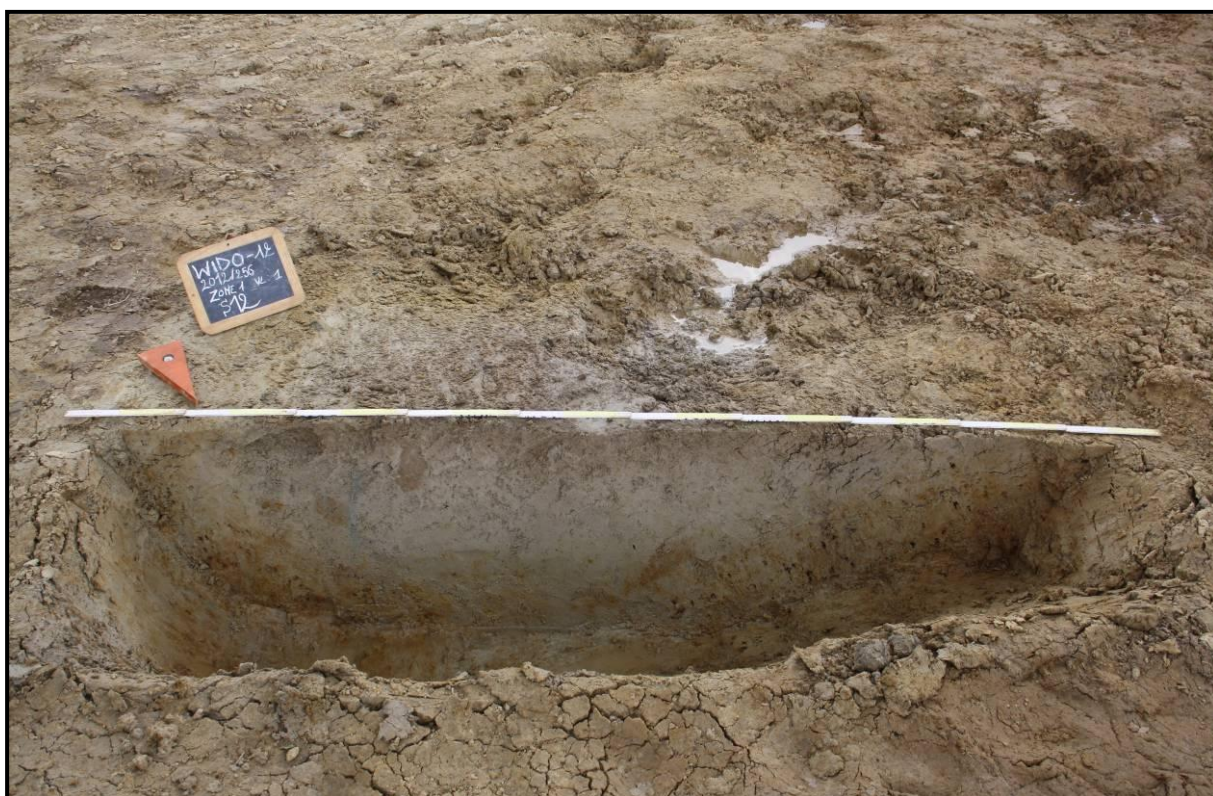

Figuur 21: Zicht op S15 in zone 1.

Figuur 22: Zicht op S19 in vlak.

Figuur 23: Zicht op coupe op S12 in zone 1.

8. BASISANALYSE VAN DE VONDSTEN

Het aangetroffen vondstenmateriaal was beperkt. Alle vondsten, op één na, waren afkomstig uit de profielen of werden aangetroffen tijdens het aanleggen van de archeologische vlakken. Het ging om enkele aardewerkscherven, één fragment metaal en twee stukken silex. Voor meer details wordt verwezen naar de vondsteninventaris op de bijgevoegde DVD.

Keramiek vormde de voornaamste groep van het vondstenmateriaal (zie vondsteninventaris). Er werden twee roodgeglazuurde scherven gevonden, gerecupereerd uit de bovenliggende ophogingslagen of ploeglagen. Ook twee steengoedscherven werden aangetroffen in deze lagen (zie figuren 24 en 26). Daarnaast werden er nog enkele scherven industrieel wit (zie figuur 25) en een fragment van een bloempot aangetroffen.

In S9 werd een fragment metaal aangetroffen. Het gaat waarschijnlijk om een ronde recent gemaakte nagel of oudere gesmede nagel.

In de beide kijkvensters werden tijdens het uitgraven met de kraan twee fragmenten silex aangetroffen. Deze tonen geen afslag- of bewerkingssporen en zijn daardoor als brokstuk te omschrijven.

Figuur 24: Zicht op een scherf steengoed uit profiel 2.

Figuur 25: Zicht op enkele fragmenten industrieel wit uit profiel 2.

Figuur 26: Zicht op een scherf bijna-steengoed uit profiel 4.

9. DATERING EN INTERPRETATIE VAN DE VINDPLAATS

In de bovenstaande hoofdstukken werd een overzicht gemaakt van de aanwezige grondsporen in de aangelegde opgravingsvlakken. Ook de aanwezige vondsten werden besproken. Dit alles dient samengebracht te worden om tot een interpretatie te komen van de vindplaats. Hierin moeten ook de gegevens van de grondplannen en de inventarislijst opgenomen worden.

De grondsporen leken nagenoeg allemaal van natuurlijke oorsprong. Hierbij ging het vaak om windvallen (zone 1), wat in essentie een omgewaaide boom was, waarbij tijdens de val ook de wortel uit de grond gerukt werd. Kleinere natuurlijke sporen kunnen het gevolg zijn van de groei van plantenwortels of zijn te interpreteren als restant van de bovenliggende ploeglaag. Enkele sporen zijn mogelijk van menselijke oorsprong, maar leken van recente datum.

Aangezien alle vondsten (op één na) te interpreteren zijn als losse vondsten, kunnen zij niet bijdragen tot de algemene interpretatie van de grondsporen.

De aangetroffen silex tonen geen sporen van menselijke activiteit, waardoor deze geen informatie geven over een aanwezigheid tijdens de prehistorie.

Het aangetroffen aardewerk is afkomstig uit de bovenliggende ploeglaag waardoor eveneens niet met zekerheid een bewoning uit de late of postmiddeleeuwen kan worden aangetoond. Wel wijst hun aanwezigheid op een actief gebruik van de gronden. Ze waren waarschijnlijk in gebruik als landbouwgrond. Het aangetroffen aardewerk zou hierbij tijdens het bewerken van de bodem in de ondergrond geraakt zijn. Het aardewerk dat zich in ophogingspakketten bevond, werd mogelijk van elders aangevoerd.

10. SYNTHESE

De onderzochte zones en kijkvensters toonden een zeer lage sporendensiteit. De weinige sporen die werden aangetroffen waren bovendien moeilijk nader te onderzoeken omwille van de hoge grondwatertafel. Toch lijkt de grote meerderheid te interpreteren als van natuurlijke oorsprong of van recente datum.

De natuurlijke sporen waren vrij goed bewaard en hadden op het eerste zicht niet veel te lijden onder bioturbatie of andere bodemprocessen. Ten gevolge daarvan kan besloten worden dat dit waarschijnlijk voor de archeologische sporen ook zo zou zijn, moesten deze aanwezig geweest zijn op het te onderzoeken terrein.

In zone 1 werden 9 sporen aangeduid. Drie sporen bleken na het couperen onderdeel te zijn van de bovenliggende ploeglaag. De overige sporen zijn als natuurlijk te beschouwen.

Er kon helaas geen link worden vastgesteld tussen de sporen afkomstig uit het vooronderzoek. De proefsleuven uit het vooronderzoek werden reeds dichtgegooid, waardoor die sporen niet meer op het terrein konden worden waargenomen. De aangetroffen sporen tijdens de werfbegeleiding kwamen niet overeen met hetgeen tijdens het vooronderzoek werd gevonden, aangezien alle sporen uit de werfbegeleiding als natuurlijk konden worden beschouwd.

Bijgevolg kan er op de onderzoeksvragen in verband met de aanwezigheid van structuren, erven en nederzettingen een negatief antwoord worden geformuleerd. Hetzelfde kan gezegd worden in verband met de aanwezigheid van een eventuele dumpzone in relatie met de bewoningssporen.

De resultaten van het vooronderzoek en de werfbegeleiding wijken in die mate ook van elkaar af. In het vooronderzoek werd gesproken over de eventuele aanwezigheid van een structuur. Het vervolgonderzoek toonde hier aan dat er van een eventuele nederzetting in zone 1 geen sprake is. Ook de dichtheid van de vondsten wijst in dezelfde richting. In deze zone werden geen vondsten gerecupereerd.

Het belang van deze site binnen de bestaande kennis van soortgelijke vindplaatsen en sites uit dezelfde periode en regio is dan ook nihil.

In kijkvenster 1 werden elf sporen aangetroffen, waarvan er qua opvulling een opdeling kon worden gemaakt. Tijdens het couperen werd echter duidelijk dat het natuurlijke sporen zijn. In kijkvenster 2 werden geen sporen waargenomen en kijkvenster 3 kon omwille van de eerder uitgevoerde graafwerken niet worden aangelegd.

Bijgevolg komen de archeologische resten uit dit onderzoek niet overeen met diegene uit het vooronderzoek. Ten gevolge daarvan kan er ook niet van een erf en/of structuur/structuren gesproken worden.

De vondsten die werden aangetroffen zijn voornamelijk afkomstig uit de ploeglaag en waren in te kleine mate aanwezig om extra informatie te verschaffen over de uitvoering van ambachten, de voedselvoorziening en status van de eventuele bewoners.

11. SAMENVATTING EN AANBEVELINGEN

In het kader van de geplande ontwikkeling van het park Neerland aan de Doornstraat te Wilrijk (prov. Antwerpen) voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 2 tot 4 juli 2012 een archeologische opgraving in de vorm van een werfbegeleiding uit op het terrein. Opdrachtgever voor het onderzoek was Grontmij nv dat als studiebureau optrad voor de bouwheer AG Stadsplanning Antwerpen. Het onderzoek werd uitgevoerd volgens de bijzondere voorschriften opgesteld door Onroerend Erfgoed, dat op basis van een positieve prospectie in maart 2012 door Monument Vandekerckhove nv een verdere opgraving oplegde.

Het onderzoek bestond erin om enerzijds drie kijkvensters aan te leggen en anderzijds een grotere zone integraal op te graven. De aanleg van de opgravingsvlakken werd echter bemoeilijkt door het snelstijgende grondwater en recente verstoringen door graafwerken binnen het onderzoeksgebied.

De sporen die van belang waren uit het vooronderzoek, werden tijdens de werfbegeleiding niet opnieuw waargenomen. Waarschijnlijk is dit te wijten aan de moeilijke leesbaarheid van de bodem en het snelstijgende grondwater.

De aangetroffen sporen in de twee kijkvensters en in zone 1 kunnen allemaal als natuurlijk beschouwd worden, wat niet op een archeologische vindplaats wijst. Het terrein kan bijgevolg worden gevrijwaard van enig verder archeologisch onderzoek.

Het gebied rond sleuf 10 kon niet onderzocht worden omwille van de eerder aangehaalde redenen, ondanks het feit dat er volgens het vooronderzoek wel een grote sporendichtheid was.

12. LITERATUUR

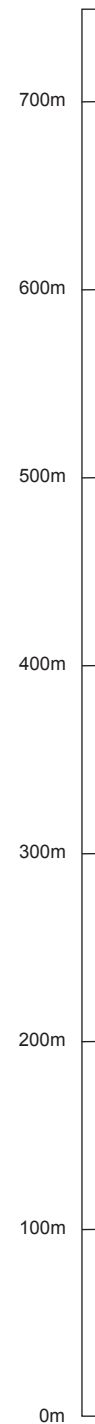
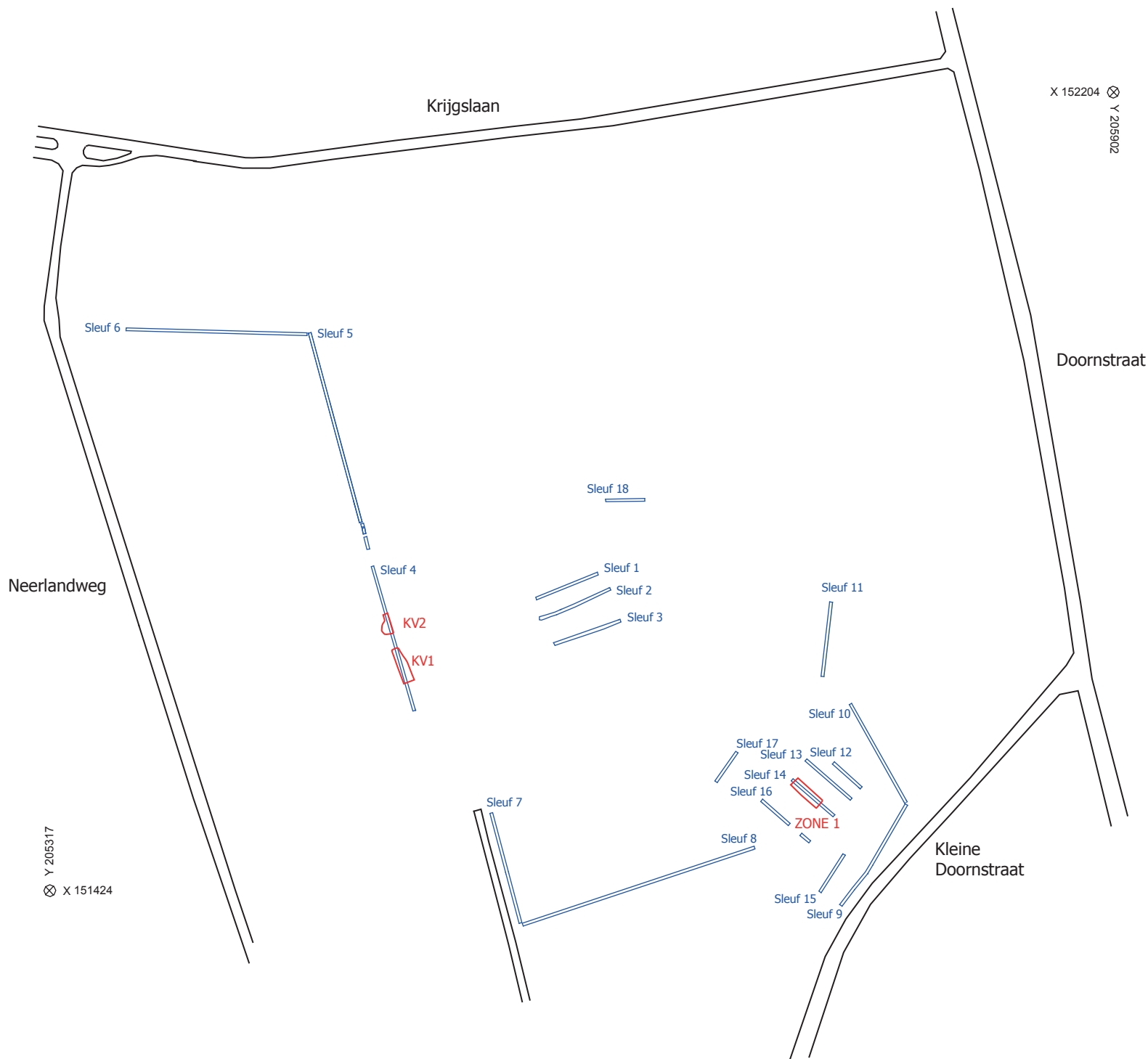
- Agentschap Onroerend Erfgoed afdeling West-Vlaanderen 2012. Bijzondere voorwaarden bij de vergunning voor een archeologische opgraving: Antwerpen, Neerland, begeleiding van de werken, Antwerpen.
- Van Heymbeeck E. 2012. Archeologische prospectie Wilrijk Doornstraat (prov. Antwerpen). Basisrapport conceptrapport (onuitgegeven rapport Monument Vandekerckhove nv).
- Agentschap voor Geografische Informatie 2012a
Agentschap voor Geografische Informatie 2012a "Stratengids – Positiebepaling" in Agiv (online) 2012 <http://geo-vlaanderen.gisvlaanderen.be>
- Agentschap voor Geografische Informatie 2012b
Agentschap voor Geografische Informatie 2012c "Bodemkaart" in Agiv (online) 2012 <http://geo-vlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/bodemkaart>

13. BIJLAGEN

- Situeringsplan
- Plan van kijkvenster 1
- Plan van zone 1
- DVD met foto's, plannen, inventarissen, tekst

Archeologisch onderzoek Wilrijk - Doornstraat 2012

Situeringsplan

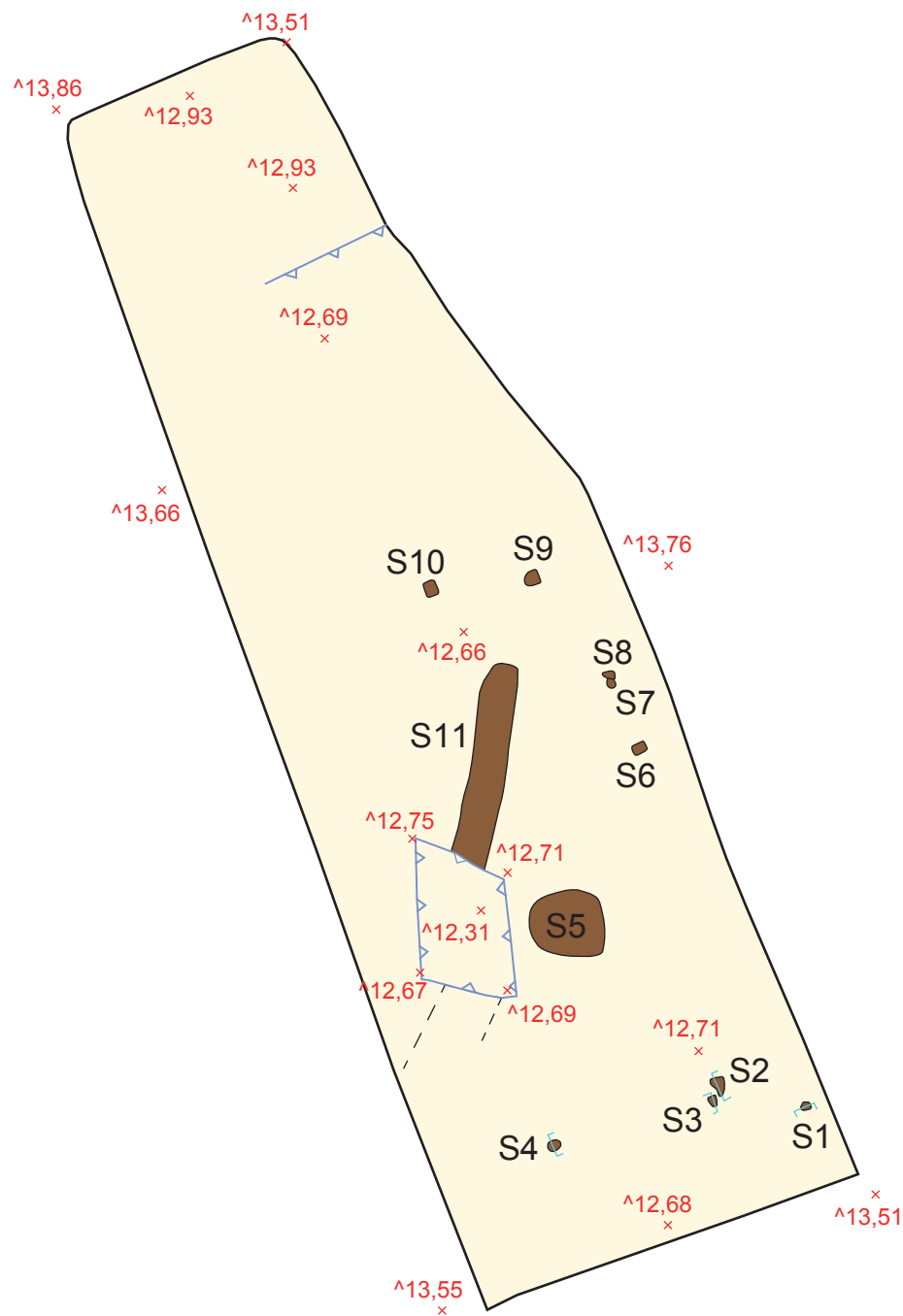
- Fase 1:
proefsleuven
- Fase 2:
onderzoekspuiten

Verg.nr. 2012/256

Coördinaten in Lambert 72 ⊗

GROUP
MONUMENT

Archeologisch onderzoek Wilrijk - Doornstraat 2012

Kijkvenster 1

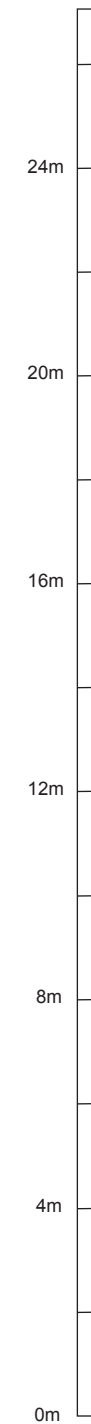
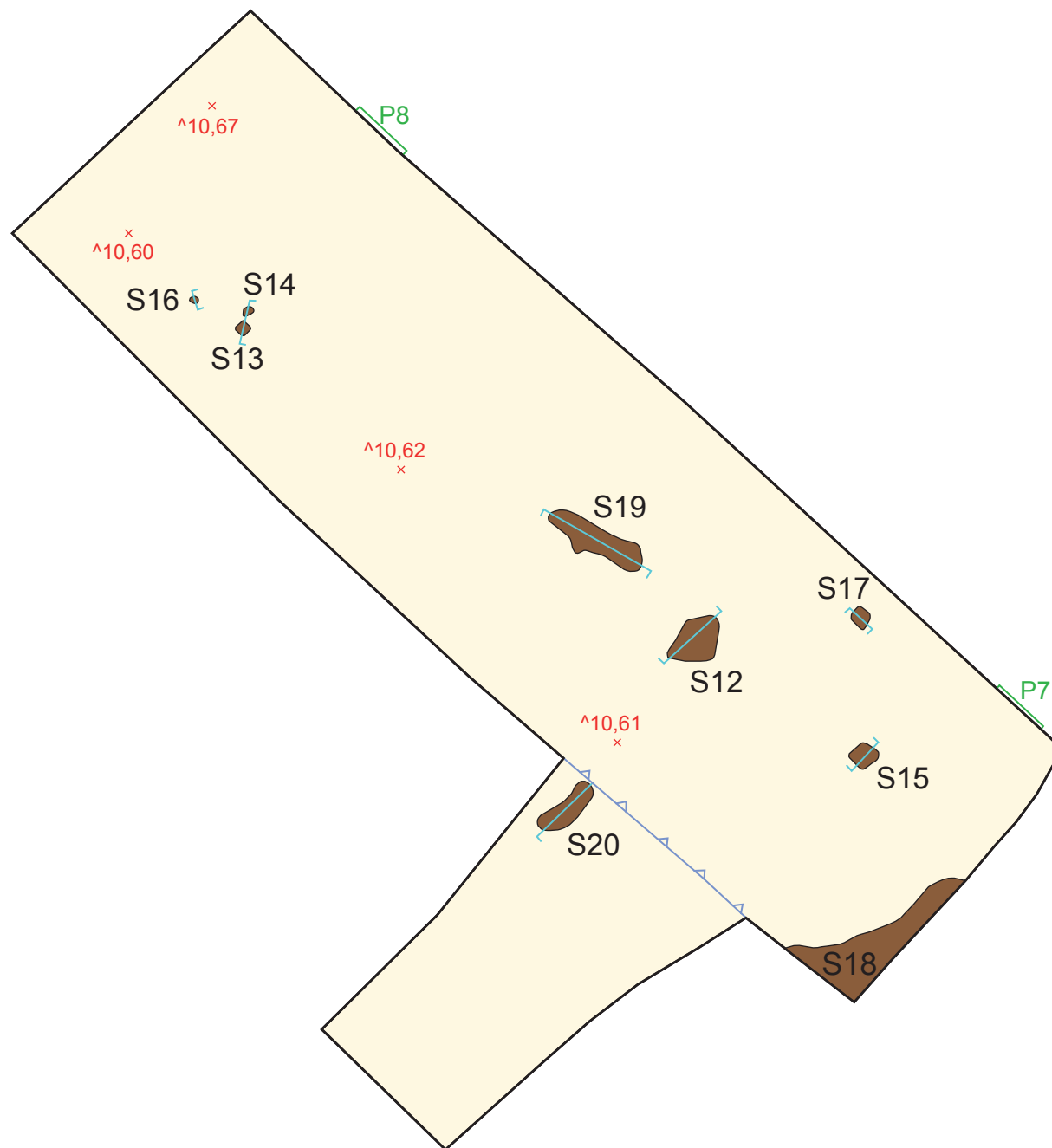
- Sporen
- Coupes
- Profielen
- Verdieping

Verg.nr. 2012/256

Hoogtes in m TAW ^

GROUP
MONUMENT

Archeologisch onderzoek Wilrijk - Doornstraat 2012

Zone 1

- Sporen
- Coupes
- Profielen
- Verdieping

Verg.nr. 2012/256
Hoogtes in m TAW ^

GROUP
MONUMENT